

338.48 (477)

Бакало Н.В., к.е.н., доцент,

Черниш І.В., к.е.н., доцент,

Куценко А.В., к.е.н., доцент,

Полтавський університет економіки і торгівлі, м. Полтава

СТАН ТУРИСТИЧНОГО ТА РЕКРЕАЦІЙНОГО БІЗНЕСУ ПІД ВПЛИВОМ СВІТОВОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ СИТУАЦІЇ

Туристична галузь одна з найбільш залежних від зовнішніх факторів. Кліматичні катаклізми, військові та політичні конфлікти, зміна законодавства, епідемії, фінансова криза мають руйнівний вплив на стан, розвиток туристично-рекреаційного комплексу, його інвестиційну привабливість.

Туристичний бізнес, що ефективно функціонує перш за все має бути спрямований на потенційних споживачів. Реалізація даного принципу можлива за рахунок короткострокового та довгострокового планування та прогнозування потреб клієнтів, стратегія підприємства туристичної, а головне рекреаційної сфери має повністю задовольняти потреби споживачів. Важливу роль відіграє функція управління інформацією, яка розподіляється в організації. Вагомий внесок у теорію дослідження туристично-рекреаційного комплексу, методика оцінки рекреаційно-туристичного потенціалу та визначення соціально-економічної ефективності його використання зробили відомі зарубіжні та вітчизняні вчені О. Адаменко, О. Балацький, В. Беренс, І. Бланк, Е. Бріггем, М. Герасимчук, Л. Гітман, Б. Губський, В. Дергачов, Д. Джонк, О. Кузьмін, Л. Лазебник, А. Махмудов, Й. Петрович, І. Продіус, М. Прокопенко, П. Рогожин, М. Тараканов та ін.

Поряд з тим, достатньо цікавими є твердження Н.В. Фоменко, стосовно того, що «формування системи рекреаційного природокористування є об'єктивним наслідком зростаючих потреб суспільства в рекреації» [9, с. 5]. Отже, розвиток туризму та рекреації є можливим, проте ряд вчених та практиків даної сфери стверджують про те, що наразі розвиток туризму особливо внутрішнього знаходиться в зародковому стані через ряд факторів [15, с. 39].

Тенденції розвитку світової економіки свідчать про необхідність оптимізації використання недостатньо розроблених ресурсів. Так, до даного напряму відноситься туристично-рекреаційний комплекс. За умови світової економічної кризи та необхідності подолання її наслідків виникає необхідність виявлення факторів, що є сприятливими для розвитку даного напряму діяльності.

Тому, за мету статті ми ставимо аналіз ситуації, що склалася в міжнародному туристично-рекреаційному середовищі, з метою виявлення спонукаючих факторів розвитку даної сфери в Україні.

Специфіка туристично-рекреаційного комплексу полягає у тому, що абсолютно всі працівники підприємств мають важливий вплив на створення якісного туристично-рекреаційного продукту. Саме тому в процесі менеджменту, необхідно застосовувати управлінські рішення та функції, які б дали змогу кожному працівнику відчути свою важливість і проявити індивідуальні здібності, що сприяє зростанню організації та стимулює систему якості туристично-рекреаційної послуги.

Талановитий і досвідчений управлінець має націлити організацію на те, що рекреаційний продукт – це процес. Завдяки ефективному плануванню, що визначить найнеобхідніші види робіт, головні фактори – ресурси, методи, наявні засоби, а також призначенню кваліфікованих працівників, які б відповідали за кожен етап створення конкурентоспроможної пропозиції, оцінюючи ризики та можливі наслідки, що можуть вплинути на майбутні рішення споживачів і партнерів, бажаного результату буде досягнуто у найближчі терміни. Проте, як було зазначено, світова економічна ситуація має значний вплив, а отже, відповідно до неї має здійснюватися управління на макро- та мікрорівнях.

Наразі, весь світ потерпає від фінансової кризи, яка торкнулася усіх галузей економіки. Проте, вплив кризових явищ у різних сферах господарської діяльності й у різних країнах різний. А отже, очікування фахівців щодо перспектив туристичної галузі в Україні та за кордоном відрізняються.

Найбільш яскравими прикладами є найпопулярніші туристичні напрями серед наших співвітчизників: Єгипет та Туреччина. Дані напрями відрізняють від інших відносною дешевизною, проте наразі експерти дуже серйозно вивчають можливі наслідки світової фінансової кризи для туристичного сектора даних країн. Деякі експерти навіть висловлюють побоювання, що впаде попит на тури до даних

країн. Так, туризм для Єгипту - один з ключових секторів національної економіки. Наприклад, в минулому році в держскарбниці він приніс понад 9 млрд. дол., що складає 11,6% ВВП. У туристичному бізнесі зайнято понад 12% економічно активного населення країни.

З 2011 року в Туреччині планується початок процесу відмови 5-зіркових та мережевих готелів від системи "все включено". Проте не мережеві 4 - і 3-зіркові готелі навряд чи підтримають дану тенденцію, оскільки їхній дохід прямо залежить від all-inclusiv спрямованих туристів. Разом з даними діями постає питання відсутності в Туреччині необхідної інфраструктури для обслуговування туристів. Якщо в Іспанії, Італії та Греції безліч дрібних і великих міст, де є ресторани, кафе, магазинчики, термальні комплекси та салони краси, де туристів звикли обслуговувати за вищим розрядом та мають мовні навички, то в Туреччині нічого подібного немає. Рідкісні ресторани, куди привозять туристів, не зможуть постійно обслуговувати величезну кількість відпочиваючих з готелів-гігантів.

Таким чином, необхідність розвитку туристичної інфраструктури є нагальною, проте в перші роки такого переходу країна ризикує втратити безліч іноземних відпочиваючих.

Нажаль, внесок туристичної частки в економіку України не є достатньо вагомим, проте деякі експерти вважають, що за умови здешевлення в'їзного туризму вплив світової економічної кризи на дану галузь може бути подоланий. Саме здешевлення та максимальний баланс "ціна-якість" мають та можуть відіграти рушійну роль в становленні туристично-рекреаційного комплексу на тлі економічної кризи. Наразі рівень відповідної інфраструктури в нашій країні задовільний, але ще далекий від ідеального. Головна проблема у високих цінах та відсутності адекватного сервісу з точки зору ціни.

Таким чином, глобальна фінансова криза, за умови ефективних та своєчасних управлінських дій, матиме не рушійний вплив, адже наша країна не надто інтегрована у світову фінансову систему. Дана ситуація може мати позитивний характер як для в'їзного, так і для виїзного туризму: криза може мати позитивні наслідки для українців, які прагнуть відпочивати за кордоном: у всьому світі будуть знижуватися ціни на готелі, авіаперевезення, відпочинок стане більш доступним; падіння рівня доходів європейців може зробити привабливими для них більш близькі, більш доступні, більш безпечні курорти та пам'ятні, історичні, рекреаційні місця України.

Необхідною складовою подолання наслідків світової економічної кризи у сфері туристичного бізнесу є фінансування розвитку інфраструктури, охорони пам'яток, музейної безпеки, розвитку сучасних електронних комунікацій та доступність явищ української культури в глобальній мережі. За умови наявності цього можливим стане отримання прибутків, наповнення державного бюджету, а як наслідок подолання світової економічної кризи організаціями туристично-рекреаційного комплексу та супутніх галузей економіки.

За прогнозами експертів туристичного ринку значна криза та падіння очікують такі види туризму як сезонний (особливо зимовий), екзотичний, діловий. Згідно експертним оцінкам, в даний час в усьому світі здійснюється 610 млн. ділових поїздок на рік на суму від 430 до 600 млрд. доларів. За останні роки ринок ділового туризму зріс приблизно на 30% на рік. Проте фінансова криза може серйозно відкоригувати ці цифри.

Проте, духовний та освітній види туризму залишаться на тому ж рівні, чи навіть прогнозується зростання їх об'ємів. Так, за даними Всесвітньої асоціації релігійного туризму (WRTA), найбільш розвивається в світі вид туризму - духовний туризм. Кожен четвертий турист вважає за краще духовний туризм.

Майбутній розвиток туристичної індустрії головним чином має залежати від наступних факторів:

1. Соціальні фактори: демографічні тенденції і соціальні зміни (збільшення середнього віку, зменшення частки молоді, зростання кількості бездітних сімей та ін.).

2. Політико-економічні фактори: головним прикладом є Європейський Союз – із спрощенням чи повним усуненням туристичних формальностей кількість подорожей також зростає.

3. Культурно-екологічні чинники: основним чинником розвитку рекреаційної частки туристичної галузі є потяг до здорового способу життя та прагнення до відновлення організму.

4. Технологічні фактори: туристична галузь завжди була й залишається рушійним фактором для розвитку та масового використання новітніх технологій в сфері технічних засобів і не лише. Таким чином посилення конкуренції в туризмі позитивно вплине і на супутні галузі економіки, що матиме позитивний вплив на розвиток економіки в цілому.

Таким чином ми можемо стверджувати про необхідність стратегії та планування за паралельної наявності активного управління.

Головним фактором розвитку туризму в Україні є розвиток готельної інфраструктури з паралельним залученням інвестицій різного характеру. Незважаючи на кризові явища в економіці, залишається привабливим для інвесторів. Така ситуація склалася через зростаючий попит на послуги в

галузі "готельна індустрія" і одночасний дефіцит пропозицій в цій же сфері. Негативним фактором є те, що готельний бізнес в Україні — це ринок вітчизняних "гравців". Готельна індустрія не відчуває конкуренції з боку представників готельних мереж міжнародного рівня, а внутрішня конкуренція надто слабка.

Фахівці стверджують, що розвиток готельного господарства в Україні повинен мати на увазі будівництво нових готелів різного класу, які зможуть задовольнити попит населення на дані послуги. Мова йде як про готелі люксові і бізнес-класу, які розташовані в курортних центрах, так і готелі середнього і низького цінового класу.

Одним із перспективних напрямів виходу вітчизняного туризму з кризової ситуації є розвиток рекреаційного туризму, який є потужним джерелом попиту, а отже й привабливим для інвестицій, що принесе необхідний рівень прибутків. Даний напрям має величезний потенціал і широкі можливості для інвесторів. За умови правильного розвитку, лікувальний туризм стає самостійною галуззю туристичного ринку, здатною приносити високий рівень прибутків.

За прогнозами експертів, розвиток готельного господарства в Україні відбудеться не раніше ніж у 2012 році. Розвиток лікувального туризму або будівництво фешенебельних готелів неможливі, доки існують кризові прояви в економіці. Фахівці стверджують, що у разі насичення ринку готельної нерухомості в 2012 році помітно зміниться і цінова політика в даній сфері.

Таким чином, світова економічна криза вносить рушійні корективи в функціонування тих чи інших галузей економіки різних країн. Однак, вчасна переорієнтація та концентрація необхідних ресурсів, відповідно до факторів розвитку туризму, що з'явилися, матиме рушійний позитивний вплив. Створення інвестиційної привабливості рекреаційної частки туристичного бізнесу є одним із пріоритетних завдань вітчизняної економіки. На нашу думку лише ефективні управлінські рішення матимуть позитивний вплив на розвиток туристично-рекреаційної сфери України. Саме тому, в подальших дослідженнях ми плануємо звернути увагу на розробку заходів щодо оптимізації управлінської діяльності та ефективне використання системи туристичної документації, провести аналіз даних заходів стосовно розвитку туристично-рекреаційних об'єктів.

Література

1. Богомолов Ю. Региональные особенности квалифицированных кадров / Ю. Богомолов, Е. Балацкий, О. Лаврентьева // Экономист. — 1993. — №5. — С. 72–82.
2. Брігхем С.Ф. Основи фінансового менеджменту: [пер. з англ.] / С. Ф. Брігхем. — К., 1997. — 1000 с.
3. Губський Б.В. Інвестиційні процеси в глобальному середовищі / Б.В. Губський. — К.: Наукова думка, 2001. — 150 с.
4. Губський Б.В. Проблеми міжнародного інвестування в Україні / Б.В. Губський // Економіка України. — 2001. — №1. — С. 43–49.
5. Єрмаков В.В., Територіальна структура рекреаційних комплексів / В.В. Єрмаков // Перспективи розвитку туристичної індустрії Полтавської області та інших регіонів України: матеріали Всеукр. наук.-практ. конф., 16 верес. 2005 р. — Миргород, 2005. — С. 32.
6. Крачило М.П. Економічні аспекти розвитку туризму в Україні в контексті світового досвіду / М.П. Крачило // Проблеми розвитку туризму в Україні і завдання відновлення історичної пам'яті народу засобами туризму: тези до Всеукр. наук.-практ. конф.: [у 2 ч.]. — К., 1998. — С. 234–252.
7. Кузьмін О.Є. Сучасний менеджмент: [навч.-прикладний посібник] / О.Є. Кузьмін. — Львів: Центр Європи, 1995. — 176 с.
8. Митровіч І., Болдижар С. Організація туристично-рекреаційного процесу в нових економічних умовах: проблеми і перспективи. — Режим доступу: www/tour.com.ua/publications.
9. Фоменко Н.В. Рекреаційні ресурси та курортологія: навч. посіб. — К.: Центр навчальної літератури, 2007. — 312 с.
10. Черниш І.В. Основні складові інвестиційної привабливості рекреаційної галузі економіки / І.В. Черниш // Економіка: проблеми теорії та практики: [зб. наук. праць]. Вип.216: [в 4 т.]. — Дніпропетровськ: ДНУ, 2006. — С. 581–589
11. Черниш І.В. Управління пріоритетними напрямками рекреації Полтавського регіону / І.В. Черниш // Методологія та практика менеджменту на порозі XXI століття: загальнодержавні, галузеві та регіональні аспекти: III міжнар. наук. — практ. конф., (Полтава, 10-12 трав. 2006 р.): тези доповідей. — Полтава: Полтавський університет споживчої кооперації України, 2006. — С.197–198.
12. Брижаков М.Б. Введение в туризм /М.Б. Брижаков. — [9-е изд., перераб. и доп.]. — СПб.: «Издательский дом Герда», 2007. — 576 с.
13. Гернер Д. Привлечение капитала: [пер. с англ.] / Д. Гернер, Р.Оуэн, Р. Конвей. — М.: Джон Уайли Энд Санз, 2002. — 466 с.
14. Джонк М.Д. пер. с англ. О.В. Буклемишева, С.П. Власенко. — М.: Дело, 1997. — 911 с.
15. Жукова М.А. Индустрия туризма: менеджмент организации / М.А. Жукова. — М.: Финансы и статистика, 2006. — 200с.

16. Raizowa V.A. The Health and Resort Corporation as a Phenomenon of The Transformational Economy / V.A. Raizowa // Економіко – управлінські фактори розвитку курортно – рекреаційних регіонів: матеріали XI наук. конф. молодих вчених – економістів, (Бердянськ, 12-13 квіт. 2005 р.). – Бердянськ: Академія управління та інформаційних технологій “АРИУ”, 2005. – С.102-104.

Рецензент докт. экон. наук, профессор И.А. Маркина

336 (477)

*Космарова Н.А., к.э.н., доцент, Наприенко И.А., студент,
Крымский экономический институт
«КНЭУ имени Вадима Гетьмана», г. Симферополь*

ПРОГНОЗИРОВАНИЕ ВАЛЮТНОГО КУРСА В УКРАИНЕ

Валюта обслуживает внешнюю торговлю товарами и услугами, международное движение капитала, перевод прибылей из одной страны в другую, внешние займы и субсидии, международный туризм, государственные и частные денежные переводы и др. Сопоставление, сравнение различных национальных валют по их покупательной способности осуществляется с помощью валютного курса, цены одной валюты, выраженной в валютах других стран. Валютный рынок Украины крайне сложно поддается прогнозированию, и даже самые опытные аналитики не берутся давать однозначные прогнозы на срок более месяца.

В современной экономической литературе прогнозированию валютного курса уделено большое внимание. Козак Ю.Г. утверждает, что «в условиях плавающих валютных курсов прогнозировать будущее значение обменных валютных курсов можно лишь с большими оговорками, приговаривая, на всякий случай, слова о различных сценариях развития, множества неучтенных факторах и т.д.» [1, с.104]. Большое число факторов, влияющих на изменение валютного курса, усложняет процесс прогнозирования, в результате чего достоверность полученного результата нередко ставится под сомнение. По словам Савельева Е.В. «в Украине факторами, снижающими валютный курс, по-прежнему остаются: несбалансированность экономической системы, выражающаяся в отсутствии мощностей для производства необходимого количества товаров и услуг; низкоукладность экономики. В конечном итоге это вызывает рост угрозы рисков инфляционного давления и снижения реального уровня жизни» [2, с.454]. Экономическая и политическая ситуация в стране позволяет специалистам строить неблагоприятные прогнозы относительно курса гривны. Шульга О.Г. считает, что «с учетом политических и экономических факторов, курс не имеет причин к девальвации – дешевле 8.0 гривен за доллар не будет. Значительное же количество деструктивных политических и экономических условий могут привести к дальнейшей девальвации курса» [4, с.25]. Однако в условиях современных динамических преобразований в экономике Украины появляются новые особенности и факторы, влияющие на валютный курс, которые требуют более глубокого изучения.

Целью статьи является рассмотрение взаимосвязи паритетов валютного рынка и их влияние на прогнозируемый валютный курс в Украине.

На курс гривны одновременно влияет целый ряд факторов, которые и изменяют курс в разные стороны. При этом некоторые из них предсказать просто невозможно: поведение Национального банка или скандалы в политике, которые могут вызвать панику, как у населения, так и у инвесторов и спекулянтов на валютном рынке. Для более детального изучения изменения курса валют, определим курс национальной валюты на текущий год на основе эффекта Фишера и теории относительного паритета покупательной способности и выясним основные факторы, влияющие на него.

Для определения курса валюты необходимо опираться на теории, описывающие основные условия паритетов валютного рынка:

- 1) теория паритета покупательной способности валюты;
- 2) теория паритета процентных ставок;
- 3) «эффект Фишера»;
- 4) теория несмещенного форвардного курса [1, с.107].

Рассмотрим на рис. 1 взаимосвязи паритетов валютного рынка.